

Előszó

Egy olyan ország, ahol Európa leghosszabb kialudt vulkáni lánca és szurdokvölgye húzódik.

A világ első országa, mely benzint exportált és az első Európában, amely földgázzal kereskedett, ahol az első kereskedelmi olajkút szivta a fekete aranyat a föld mélyéből, az első, ahol gépesített olajkút és kőolaj-finomító működött.

A világ egyik legősibb civilizációjának emlékeit őrző ország, amely Kr.e. 5200–3200 évvel, vagyis a sumér és egyiptomi településeket több száz évvel megelőzően már létező, és Európában egyedülálló kerámiaművességet teremtett.

A felsorolás hosszan folytatódhatna, hiszen Romániában fedezték fel Közép-Európa legrégebbi barlangrajzait (32–35.000 évesek), itt került elő a mai ember egyik legrégebbi fossziliája Európában (37.800 éves), itt él Európa legnagyobb denevér- és pelikán-kolóniája, itt találjuk a kontinens legnagyobb területű épületét, mely egyben a világon valaha épített második legnagyobb épület is, az Egyesült Államokban található Pentagon után.

Néhányat biztosan ismersz ezek közül a „legek” közül, másokat talán épp ebből a tankönyvből fogsz megismerni. Ebből a földrajz tankönyvből azt is megtudhatod, hogy természeti környezeted milyen összetett, hány tényezőtől épül fel varázslatos szövete (domborzat, éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág, talaj), és mennyire összefügg a szintén megismerésre váró társadalmi-gazdasági sajátosságokkal (népesség, települések, mezőgazdaság, ipar, szállítás, kereskedelem, turizmus), mindezt át- és átszövik a különböző összefüggések, a lebilincselően összetett valóság megannyi felfedezésre váró érdekessége, a te országod, Románia.

A Kárpátok hófödte bérceitől a Duna-delta vízivilágáig, a Fekete-tenger forró homokjától a nyirkos barlangok belsejéig lépésről lépésre járhatod be az országod tájait. A vonzó ismeretszerzési tevékenységek elvezetnek az egyszerű képektől az összefüggések megértéséig, csiszolják megfigyelőképességedet, logikádat, és a természettudományos gondolkodás révén feltárják, mi is történik a téged körülvevő világban.

A folyton változó időjárás, a globális felmelegedés, a Duna-delta területének növekedése, a szigetek félszigettké válása, a tengeröblök elzáródása és feltöltődése, a lakosság előrege-
dése és térbeli mozgása, a régi ipartelep bezárása és modern technológiák megjelenése, az autópálya-hálózat terjeszkedése, új természetvédelmi területek létrejötte mind-mind a te életedben és országodban lezajló események, melyek a közeljövőben befolyásolhatják az életed menetét, ezért hasznos megismerned őket.

Olvasd hát, fedezd fel, figyelj meg, elemezd, alkalmazd és magyarázd, és főleg értsd meg mindazt, amit magad körül láatsz! Dolgozz együtt a társaiddal, a földrajztanárral/tanárnőddel, vegyél részt a csoportmunkákban, tájékozódj különböző forrásokból, használd fel számítógépes ismereteidet és kreativitásod, készíts projekteket, bemutatókat, adatlapokat! Mérés, számolás, adatértelmezés, grafikonok és térképek várnak, kihívások, melyeket leküzdve egyre jobban megismered a lakóhelyedet, Romániát, a közép-európai államot, az Európai Unió- és NATO-tagállamot, a folyton változó, dinamikus, élettel teli, a Kárpátok, a Duna és a Fekete-tenger nyújtotta meghatározó jellemvonások országát.

Az előző években Földünk minden kontinensét, azok országait tanulmányozhattad, idén itt az idő, hogy ezeket a tájakat összevedd a saját országod, szűkebb pátriád sajátosságaival, és már most elárulhatjuk, minden okod meglesz, hogy büszke légy rá. Ha pedig a saját országodat megérted és szereted, a földrajz is a barátod lesz! – és persze fordítva is.

A szerzők

A tankönyv tartalmaz: **nyomtatott változatot**

digitális változatot (mely hasonló a nyomtatott változathoz, de kiegészítő interaktív multimédiás tanulási tevékenységeket is tartalmaz, mellyel a kognitív tartalmát bővítjük). A digitális változat elérhető a www.manuale.edu.ro honlapon.

Statikus IMTT, egy hanganyag aktív meghallgatása vagy egy releváns kép irányított megfigyelése

Animációs tevékenység (rövid film vagy animáció)

A tanulónak azonnali visszajelzést nyújtó interaktív feladat vagy játék

Modern, korszerű, a tanulóközpontú, képességfejlesztést célzó pedagógiához alkalmazkodott földrajz tankönyvet nyújtunk a nyolcadikosoknak, mely új tanítási eljárásokat tartalmaz: a megfigyelés, felfedezés, elemzés és értelmezés útján történő tanulást.

Az előző években földrajzórakon, illetve más tantárgyak órán – mint a *történelem, matematika, fizika, biológia, vagy természetismeret* – elsajátított ismeretekre alapozva minden lecke az eddig tanultak felelevenítésével indul, az oldal bal felén. Ennek a rovatnak a címe: **Tudom**, és a már ismert fogalmak tárgyalása, alkalmazása található itt. Ennek szerepe a tanulók érdeklődésének felkeltése az új ismeretek könnyebb befogadása érdekében.

Az ismeretek korszerű átadásának, tanításának, értékelésének módszereit alkalmazva tankönyvünk biztosítja mind a hagyományos, térképekre, atlaszokra, füzetekre és egyéb segédanyagokra alapozó tanulás lehetőségét, mind az aktuális multimédiás eszközök nyújtotta lehetőségek alkalmazását, hiszen több helyen is utal olyan honlapokra, ahol a hazai földrajzi valóság folyamatainak jobb megértését segítő információkat találunk.

A Románia földrajzával kapcsolatos témák kifejtésekor, legyen szó akár emberföldrajzi jelenségekről, akár a természeti környezet jelenlegi állapotának bemutatásáról, tankönyvünk igyekszik minden alkalommal felmutatni mindennapi életünkben tapasztalható kapcsolatokat, illetve a román tudósok hozzájárulását bizonyos jelenségek vagy regionális folyamatok megértéséhez. Ezáltal a diákok összekapcsolhatják közvetlen, személyes, saját környezetükben megélt élményeiket a földrajzi valóság összetett, helyi, országos vagy globális folyamataival.

A térképek megfelelő részletgazdagsága és leolvashatósága érdekében minden fontos térképi ábrázolást egyben multimédiás tanulási tevékenység formájában is hasznosítunk. Ezek lehetnek statikus vagy animált elemek és a tankönyv digitális változatának részét képezik, nagy felbontású kijelzőkön, projektorokkal, okoseszközökkel jeleníthetők meg.

A tanulási egységek szerkezete

Új ismereteket feldolgozó órák

A leckék kétfélek lehetnek:

- 1 Azoknál a leckéknél, ahol az előző években már tanult földrajzi fogalmak újbóli felidézése és kifejtése a kiindulópont, ott ezekre hivatkozva, munkafeladatok, vagy deduktív/induktív tanulási tevékenységek révén irányítjuk a tanuló figyelmét az új tartalmak megértéséhez szükséges válaszok felé.
- 2 Mikor teljesen új információkat vezetünk be, ezek megértésének és elsajátításának elősegítése érdekében a magyarázatok fokozatosan, vonzó stílusban épülnek fel, külön figyelmet fordítva arra, hogy fejlesszék a megfigyelőkészséget és a logikus gondolkodást (a **Felfedezem** és a **Kritikai elemzés** rovat keretében), mindezt a tanulók életkorának, valamint értelmi és érzelmi-viszonyulási sajátosságainak megfelelő nyelvezet használatával.

A **Megjegyzem** rovat a lecke tartalmát összegzi, a tanuló kompetenciáinak fejlesztéséhez szükséges fogalmakat is tartalmazza. Ebben a rovatban tulajdonképpen összesűrítve találhatjuk meg a Románia földrajzának tárgyához tartozó ismereteket. Ezeknek az ismereteknek a segítségével a tanulók képet alkothatnak a valós környezetükről, és helyi földrajzi jelenségekről, és kialakíthatják a környezet védelméhez szükséges készségeket és kompetenciákat.

A földrajz számos szakkifejezést használ (melyeket az **Új fogalmak** rovatban foglalkunk össze és a lecke folyamán is kiemelünk), ezek részletes értelmezését a tankönyv digitális változata tartalmazza.

A tankönyv nyolc tanítási egységből áll

Esettanulmányok/gyakorlati alkalmazások

Összhangban a tantárgy oktatási tantervével tankönyvünk tartalmaz számos **Esettanulmányt** (például „Domborzati szelvények leolvasása és értelmezése”, „Földrengések Romániában”) és **Gyakorlati alkalmazást** („Veszélyes jelenségek azonosítása a saját környezetében”, „Alternatív energiaforrások hasznosítása”). Ezek révén a diákot közvetlenül körülvevő valósággal kapcsolatos, a mindennapi életben felhasználható tartalmak az elméleti ismeretekkel egyenlő arányban kaptak helyet. A **portfólió**, a **projektek**, a **csoporthmunkák** és a **páros feladatok**, a **kihívások** mind az oldalsó oszlopokban sorakoznak. A tanuló a megtanult tartalmak alkalmazásának kreatív dimenziójába érhet, gyűjtő munkát végezhet, fényképezhet, tájékozódhat, a portfóliójába csatolható adatlapokat készíthet, és projektek kivitelezésében vehet részt.

Ismétlés és önértékelés

A javasolt feladattípusok nagy része a mindennapi életben hasznosítható, ugyanakkor betartja a tervezés elveit/szabályait. A feladatok besorolhatók az objektív, félobjektív és a szubjektív típusokba, ezeket, valamint a kiegészítő értékelési módszereket megoldási mintákkal, javaslatokkal láttuk el. Minden témazáró teszthez kidolgoztunk egy értékelési, pontozási útmutatót. Az **Ismétlés** és **önértékelés** rovat elemei a digitális tankönyvben interaktívak. Az **Alkalmazom** rovat tartalmával az osztályteremben ellenőrizhető a megszerzett ismeretek helyessége: rövid kérdések, a témával szorosan összefüggő kihívások, illetve olyan munkafeladatok, melyek fejlesztik a kritikai gondolkodást és a kreativitást.

Témazáró teszt

Mind egyik tanítási egység egy témazáró teszttel végződik, melynek szerepe az elsajátított ismeretek és a fejlesztett kompetenciák felmérése. A tesztek a földrajzban használt modern ismeretlenőrzési módszereket alkalmazzák, és kiemelt hangsúlyt fektetnek a mindennapi életben hasznosítható ismeretekre. Ennek megfelelően a témazáró tesztek a tantárgyi program célkitűzéseit követik.

	Old.	Lecke
1.TE Földrajzi fekvés	10	1L: Földrajzi fekvés. Meghatározó tényezők és következményeik. Szomszédos országok
	12	2L: Románia – kárpáti, dunai, fekete-tengeri és közép-európai ország
2.TE Románia domborzata	16	1L: A domborzat általános jellemzői
	16	Esettanulmány: A domborzati szelvények leolvasása és értelmezése
	19	Esettanulmány: Földrendések Romániában. Hogyan viselkedjünk földrendések idején?
	22	2L: Románia nagytájai: a Kárpátok Keleti-Kárpátok
	24	Déli-Kárpátok
	26	Nyugati-Kárpátok
	28	3L: Románia nagytájai: az Erdélyi-medence
	30	4L: Románia nagytájai: a külső-kárpáti dombságok és hátságok.
	30	Előkárpátok és Nyugati-dombság
	32	Géta-hátság és Mehádiai-fennsík
	34	Moldvai-hátság és Dobrudzsai-fennsík
	36	5L: Románia nagytájai: alföldek. A Román-alföld és a Nyugati-alföld
	38	6L: Románia nagytájai: a Duna-delta és a Fekete-tenger kontinentális talapzata
	40	Gyakorlati alkalmazás: Saját lakókörnyezet/település/megyéd domborzata
	41	Gyakorlati alkalmazás: A domborzat szerepe a területrendezésben
	42	Gyakorlati alkalmazás: Veszélyes jelenségek és folyamatok a lakókörnyezetben (földcsuszamlások, árkos erózió/torrensek), illetve ezek megelőzése, hatásaik csökkentése
	44	Ismétlés és önértékelés
	45	Témazáró
3.TE Éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág és talajok	48	1L: Románia éghajlata
	54	2L: Románia vizei
	60	3L: Növényzet, állatvilág és talajok
	64	Gyakorlati alkalmazás: Hogyan viselkedjünk veszélyes időjárási, vízügyi vagy élővilággal kapcsolatos események idején?
	66	Ismétlés és önértékelés
	67	Témazáró
4.TE Népesség, települések és közigazgatási beosztás	70	1L: A népesség - elemei és demográfiai szerkezete
	72	Esettanulmány: A népesség korcsoportok és nemek szerinti megoszlását ábrázoló grafikon olvasása és értelmezése
	74	2L: Emberi települések: falusi települések; városi települések; Bukarest város földrajzi jellemzése
	78	3L: A területi-közigazgatási szerkezet
	80	Gyakorlati alkalmazás: Néhány nagyváros jellemzése
	82	Ismétlés és önértékelés
	83	Témazáró
5.TE Gazdasági tevékenységek	86	1L: A mezőgazdaság: mezőgazdasági földalap, mezőgazdasági térségek, mezőgazdasági termékek feldolgozása
	90	2L: A természeti erőforrások és az ipar: természeti erőforrások és hasznosításuk, energetikai és villamosenergia-ipar, gépgyártás
	94	3L: A szolgáltatások: közlekedési útvonalak és szállítás, kereskedelem, turizmus – lehetőségek és gazdasági hasznosítás
	96	Esettanulmány: A közlekedési hálózat szerepe a gazdasági fejlődésben
	98	Gyakorlati alkalmazás: Saját település/megyéd gazdasági tevékenységei
	99	Gyakorlati alkalmazás: Az alternatív energiaforrások hasznosítása
	101	Gyakorlati alkalmazás: Saját megyéd turisztikai lehetőségei
	102	Ismétlés és önértékelés
	103	Témazáró
6.TE Földrajzi régiók és a területfejlesztés	106	1L: Regionális különbségek
	108	2L: Természetföldrajzi régiók
	110	Gyakorlati alkalmazás: A Dobrudzsai-fennsík földrajzi jellemzése – Dobrudzsa egy sajátos földrajzi régiója
7.TE A környezet jellemzői	114	1L: A környezet minősége Romániában. Jelenkori tendenciák
	116	2L: Erőforrások, népesség és a fenntartható fejlődés
8.TE Románia Európában és a világban	120	1L: Románia természeti és kulturális értékei
	122	2L: Románia az ENSZ, a NATO és az EU tagállama
124	Év végi ismétlés	
126	Év végi felmérő	

Sajátos kompetenciák

1.1., 2.2., 2.3., 3.1.

1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 3.1., 3.2., 3.3., 4.1., 4.2, 4.3., 4.4.

2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 4.1., 4.2, 4.3., 4.4.

1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.3., 4.1., 4.2, 4.3.

1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.4., 4.1., 4.2., 4.3., 4.4.

1.2., 2.2., 3.3., 3.4., 4.3.

1.1., 2.2., 2.3., 3.2., 3.4., 4.1., 4.4.

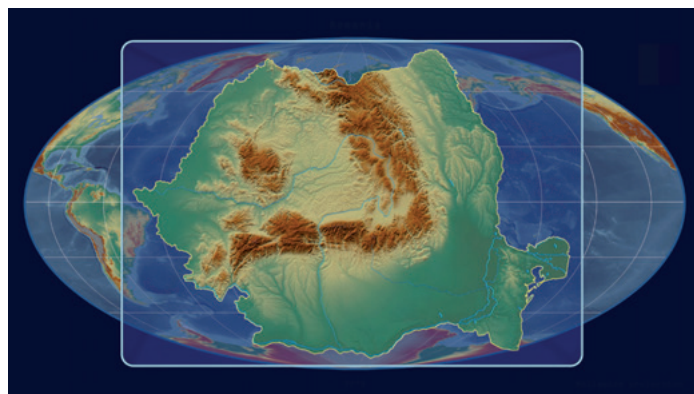
3.1., 3.4., 4.1., 4.3.

Általános kompetenciák

1. Sajátos szaknyelv és módszerek használata a földrajzi valóság bemutatására
2. A földrajzi valóság térbeli és időbeli vonatkoztatása térképi ábrázolásokon
3. A földrajzi tér tanulmányozása, kapcsolatot teremtve a más iskolai tananyagokban megszerzett ismeretekkel
4. A mindennapi életben alkalmazható, az élethosszig tartó tanulással összefüggő kutatási eljárás kidolgozása

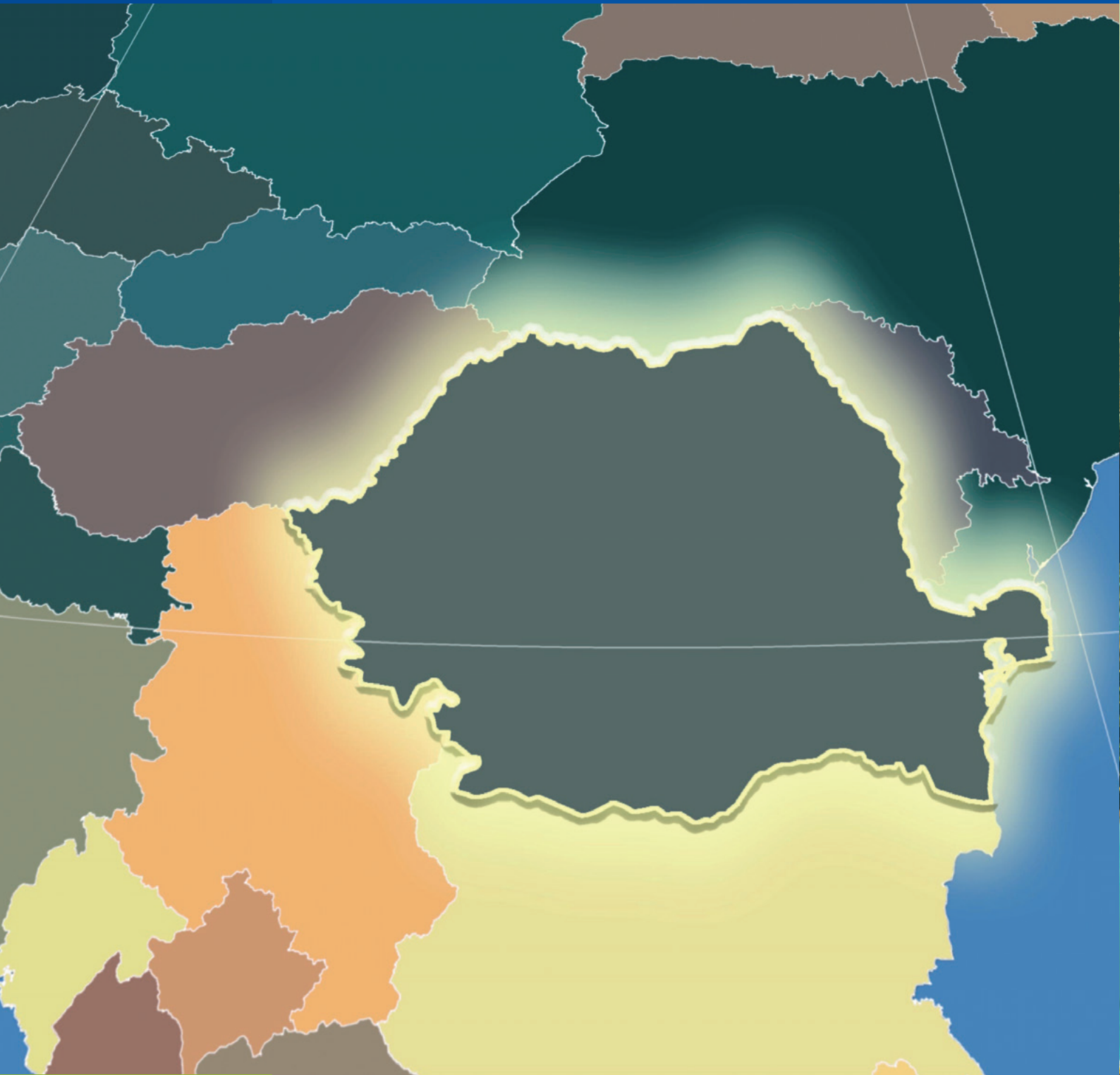
Sajátos kompetenciák

- 1.1. Szaknyelv használata földrajzi elemek, jelenségek és szerkezetek magyarázatakor
- 1.2. A földrajzi információ strukturált bemutatása
- 2.1. Egyes földrajzi tényezők ábrázolása megadott térképeken
- 2.2. Földrajzi jelenségek és folyamatok értelmezése grafikus és térképi ábrázolások alapján
- 2.3. Grafikus és térképi ábrázolások szerkesztése adott adatok és/vagy térképek alapján
- 3.1. Földrajzi tényezők, jelenségek és folyamatok magyarázata IKT/GIS eszközök, illetve matematikai és tudományos fogalmak segítségével
- 3.2. A valós környezetünk problémáira javasolt megoldások IKT/GIS eszközök, illetve matematikai és tudományos fogalmak segítségével
- 3.3. A földrajzi valóság természeti, társadalmi és kulturális sokszínűségének magyarázata tantárgyak közötti kapcsolatokat teremtve
- 3.4. A helyi és nemzeti örökség fontosságának indoklása európai és világviszonylatban
- 4.1. Kutatási módszerek használata
- 4.2. Közvetlen vagy közvetett módon megfigyelt valóság elemeinek, jelenségeinek és folyamatainak elemzése
- 4.3. Térbeli rendszerek és szerkezetek összehasonlítása adott algoritmus alapján
- 4.4. A helyi vagy a távolabbi földrajzi környezet védelmét szolgáló megoldások azonosítása a fenntartható fejlődés szellemében

1.TE

Földrajzi fekvés

1. Lecke 10

Földrajzi fekvés. Meghatározó tényezők és következményeik. Szomszédos országok

2. Lecke 12

Románia – kárpáti, dunai, fekete-tengeri és közép-európai ország

Földrajzi fekvés. Meghatározó tényezők és következményeik. Szomszédos országok

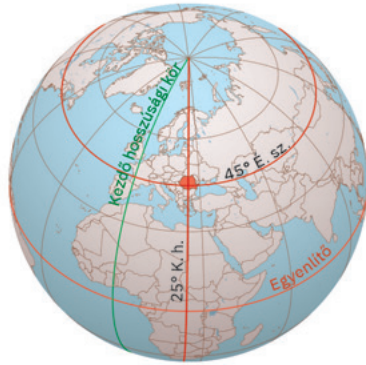
TUDOM

Emlékezz vissza, mit tanultál eddig földrajzból és történelemből Románia Európán és a világon belüli fekvéséről!

Kritikai elemzés

A Figyeld meg az alábbi térképeket!

Románia fekvése a Földön

Románia fekvése Európában

Olvasd el az alábbi kijelentéseket, és állapítsd meg, melyik igaz, melyik hamis!

- 1 A Románia által elfoglalt terület a 45° É. szélességi kör és a K. hosszúság 25°-os délkörének metszéspontjánál fekszik.
- 2 Románia az északi félfekén, illetve a keleti félgömbön terül el.
- 3 Körülbelül egyforma távolságra fekszik az Atlanti-óceántól, a Jeges-tengertől és az Urál hegységtől. Románia Európán belül központi helyet foglal el.

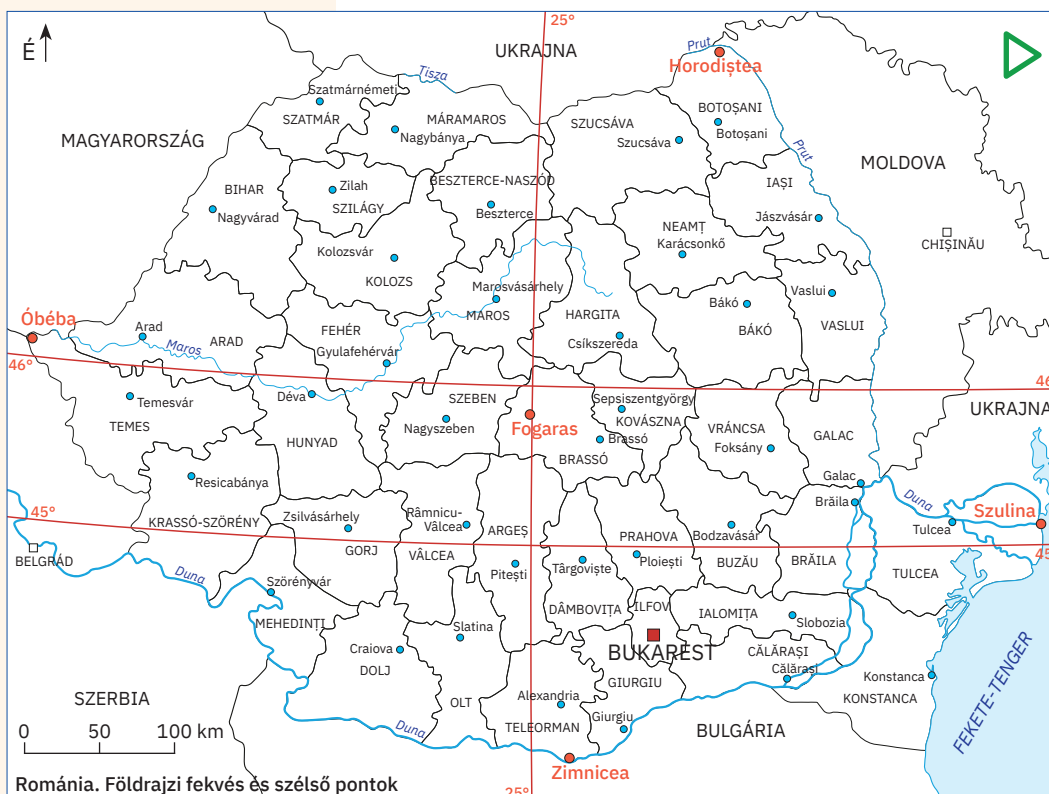
Románia szélső pontjai

Szélső pont	Koordináta
É: Horodișteea	48° 15' É. sz.
D: Zimnicea	43° 37' É. sz.
Ny: Óbéba	20° 15' K. h.
K: Szulina	29° 41' K. h.

Románia földrajzi fekvését mutatják a területét átszelő koordinátavonalak és a szélső pontjai. Padtársaddal

együtt vizsgáljátok meg az alábbi térkép és a balra látható táblázat tartalmát, majd oldjátok meg a következő feladatokat!

- 1 Egészítsétek ki a kijelentéseket a zárójelben levő helyes kifejezéssel!
 - a Románia egyforma távolságra fekszik az Egyenlítőtől és az Északi-sarktól, mivel az ország területén áthalad (a 25°-os K. hosszúság / a 45°-os É. szélesség).
 - b Szélesség szerint az ország területét körülbelül két egyenlő részre osztja a (45° / 46°) É. szélességi kör, míg hosszúság szerint a K. hosszúság 25°-os délköre.
 - c Hosszúság szerint az ország területét körülbelül két egyenlő részre osztja a 25°-os K. hosszúsági kör, mely egyúttal meghatározza, hogy az ország egyenlő távolságra fekszik az atlanti partvidéktől és a / az (Kárpátoktól / Urál hegységtől).

Románia. Földrajzi fekvés és szélső pontok

2 Soroljátok fel azokat a romániai megyéket, melyek egyforma távolságra fekszenek az északi félteke két szélső pontjától!

3 Melyik város található a legközelebb az ország mértani középpontjához?

4 Azonosítsátok Románia szélső pontjait, majd számoljátok ki, hány

szélességi és hosszúsági fokra terjed ki Románia területe!

Felfedezem

1 Földön elfoglalt fekvése következtében az ország éghajlatát négy évszak jellemzi, a nappalok és éjszakák hossza pedig egész évben változik. Észak-déli legnagyobb kiterjedése kb. 525 km, ami az ország északi és déli részének évi középhőmérsékletében is érződik. Kelet-nyugati legnagyobb kiterjedése kb. 740 km, ezért a Nap az ország keleti részén mintegy 38 perccel hamarabb kel fel.

Magyarázd meg, hogy az ország déli és északi területei között miért különböznek a mezőgazdasági kultúrák, termesztett növények (például a déli megyékben szőlőt, míg északon rozsot és burgonyát termesztnek)!

2 Európán belüli helyzete folytán az ország területét elkerüli mind a nyugati, óceáni éghajlatra jellemző gyakori eső és ködképződés, mind a szárazföld keleti felére jellemző nagy évi hóingás és nyári aszály. Románia területén húzható meg a Nyugat-Európára jellemző bükkerdők elterjedésének keleti határa és a Kelet-Európában uralkodó sztyeppek nyugati határa. Az éghajlat sajátosságai tetten érhetők a romániai kultúrnövények elterjedésében is, hiszen itt húzódik a szőlőtermesztés északi határa. Határozd meg a Romániára jellemző éghajlattípust! Vedd figyelembe a szárazföldön belüli fekvését!

Megjegyzem

238.397 km²-es területével Románia Európa tizenkettedik legnagyobb állama. Területén áthalad a 45°-os É. szélességi kör és a 25°-os K. hosszúsági kör, így a keleti félgömbön fekszik, egyforma távolságra az Egyenlítőtől és az Északi-sarktól. Elhelyezkedésének következményeként a mérsékelt éghajlati övben található, az ország éghajlatának átmeneti kontinentális jellegét az európai kontinensen belüli központi helyzete határozza meg: Közép-Európa délkeleti részén, a Földközi-tengerhez közelebb, nagyjából egyenlő távolságra az atlanti partvidéktől, a Jeges-tengertől és az Urál hegységtől.

Európán belül elfoglalt helyzete révén Románia szomszédos *Ukrajnával, Moldovával, Bulgáriával, Szerbiával és Magyarországgal*, ugyanakkor széles kijárata van a *Fekete-tengerre*.

Alkalmazom

Figyeljétek meg az előző oldalon található térképet és a jobbra látható táblázatot! Az osztálytársaidal közösen oldjátok meg a következő feladatokat!

1 Nevezétek meg Románia szomszédos országait, és röviden mutassátok be ezeket! Vegyétek figyelembe a következőket: földrajzi fekvés, domborzat, az éghajlat egy uralkodó jellegzetessége, főváros, a népesség egy sajátossága stb.

2 Földrajztanárokkal együtt kövessétek végig Románia országhatárának szakaszait (hossz és típus szerint)!

3 Magyarázzátok meg a következő kijelentést: *Románia határának hossza 3149,9 km, ebből 2007-ben 1877,1 km-nyi szakasz az Európai Unió külső határa lett.*

Románia szomszédai	Határok hossza (km)		
	Összesen	Szárazföldi	Folyami
Bulgária	631,3	139,1	470,0
Moldova	681,3	–	681,3
Szerbia	546,4	256,8	289,6
Ukrajna	649,4	273,8	343,9
Magyarország	448,0	415,9	32,1
Fekete-tenger	193,5	–	–
Összes határ*	3 149,9	1 085,6	1 816,9

TUDDTAD?

Óbéba településtől mindössze 3 km-re található Románia legnyugatibb pontja, a latinul hármas határt jelentő *Triplex Confinium*. Itt fut össze Magyarország, Szerbia és Románia határa.

A határponton egy piramis alakú nagy határkövet állítottak fel, melynek három oldala egy-egy ország irányába tekint, rajta az illető ország címerével. Minden címer alatt ott áll a határkö felállításának időpontja: 1920. VI. 4.

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal

*A különbséget a tengeri határ jelenti

Románia – kárpáti, dunai, fekete-tengeri és közép-európai ország

TUDOM

Emlékezz vissza, mit tanultál eddig földrajzórán Románia Európán belüli fekvéséről, a Kárpátok, a Duna és a Fekete-tenger európai jelentőségéről! Idézd fel ezután, melyek Közép-Európa országai!

Felfedezem

A A **Kárpátok** heglánca a Bécsi-medencétől a Timok folyó völgyéig húzódik, mintegy 1500 km hosszan. Relatív alacsony magasságaival, számos medencéjével és átjárást biztosító folyóvölgyével, kiterjedt erdőseivel a hegység már az őskortól fogva benépesült.

A Kárpátok számunkra kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen az Erdélyi-medencével együtt az itt élő népek évezredes hazája.

Bár több ország területén is végighúzódik (melyeket ezért kárpáti országoknak nevezünk), a heglánc leghosszabb része, teljes hosszának több mint fele Románia területén található.

1 Keresd meg az alábbi térképen, majd írd a füzetedbe a kárpáti országokat!

Melyek tartoznak ezek közül Közép-Európa-hoz?

2 Beszéljétek meg az osztálytársakkal, majd a földrajztanárral együtt magyarázzátok meg a következő kijelentést: *A Kárpátok képezik Románia földjének gerincét.*

B Románia területét délről határolja, illetve átszeli a **Duna**, „az európai folyók fejedelme”, ahogy Napóleon nevezte. A Duna szinte teljes alsó szakasza, illetve a tengerbe ömlésének egyik ága is határfolyó, összesen négy országgal képezi hazánk határát. A Duna gyűjti magába az ország szinte összes folyóvizét. Közlekedési folyosó szerepe is európai jelentőségű. A rajta bonyolított gazdasági kapcsolatok különösen sokat fejlődtek a múlt században a Rajna–Majna–Duna-csatorna (Németország) és a Duna–Fekete-tenger-csatorna (Románia) megépítésével. Ez a vízi út összeköti Rotterdam és Konstancia kikötőit.

1 Azonosítsd a mellékelt térképen, és írd a füzetedbe a Duna-menti országokat (dunai országok)! Válaszd ki, hogy ezek közül melyek a közép-európai országok!

2 Számítsd ki a Duna romániai szakaszának hosszát, tudva, hogy 2857 km-es teljes hosszának 38%-a található az országban!

C Romániának 245 km hosszú kijárata van a **Fekete-tengerre**, ezzel a világoceánra is, ugyanakkor egy 12 tengeri mérföld széles sávban (egy tengeri mérföld = 1852 m) az országhoz tartozik a Fekete-tenger kontinentális talapzata is, minden tengeri és altalajkincsével együtt. Az ország tengeri kijárata és a Duna torkolatának birtoklása révén Románia az egyetlen fekete-tengeri ország, melyen keresztül Közép-Európa országai kijuthatnak a Fekete-tengerre és ezáltal a Közel-Keletre.

Találj a térképen egy másik országot, mely szerepel mind a kárpáti országok, mind a dunai és fekete-tengeri országok listáján!

Megjegyzem

Románia területén találkozik és kapcsolódik egybe három európai jelentőségű földrajzi elem, ezek **teszik kárpáti, dunai, fekete-tengeri országgá**.

A *Kárpátok romániai szakasza* a teljes kárpáti hegylánc hosszának több mint felét teszi ki, egyúttal elfoglalja az ország területének mintegy 28%-át.

Báziás és a Fekete-tenger között, 1075 km hosszan húzódik a *Duna alsó szakasza*. Ez a, vízhozam és hajózhatóság szempontjából is legfontosabb szakasz teszi ki a Duna hosszának 38%-át. Legnagyobb részén határfolyó, de Románia területét is átszeli.

Délkeleti részén Romániának *kijárata van a Fekete-tengerre*, ami lehetőséget kínál a gazdaság fejlesztésére és a világ többi országával ápolat kereskedelmi kapcsolatok fenntartására.

Románia, kárpáti, dunai, fekete-tengeri ország

Közép-Európa államai

Kritikai elemzés

Románia Európán belül elfoglalt helyzete az idők folyamán igen sok vita tárgyát képezte. Sok kutató sorolta Romániát a balkáni országok közé, mivel a történelem során a Kárpátok és a Duna között fekvő országrész sokáig állt oszmán befolyás alatt. Ugyanakkor Moldova sokáig állt orosz befolyás alatt, míg Erdélyben évszázadokon keresztül érvényesült a német és osztrák–magyar befolyás.

Beszélgétek meg az osztályban, majd a földrajztanárotok/tanárnők segítségével végezzétek el a következő feladatokat!

- 1 Magyarazzátok meg, Romániát miért nem tekinthetjük balkáni országnak!
- 2 Tanulmányozzátok a térképet, majd magyarázzátok meg, hogy mintegy négy évtizeden keresztül (1948 és 1989 között) miért sorolták Romániát a kelet-európai országok közé!
- 3 Érveljétek a következő kijelentés mellett: *Románia közép-európai államok közé tartozását mutatja mind az Atlanti-óceántól és az Urál hegységtől mért azonos távolsága, mind a földrajzi karakterét meghatározó három nagy vonatkoztatási egység: a Kárpátok, a Duna és a Fekete-tenger.*

Az európai volt kommunista országok, az egykori „keleti blokk”

Következtetések

Románia kárpáti, dunai, fekete-tengeri és ugyanakkor közép-európai ország, mely éghajlati és biogeográfiai átmeneti területen fekszik, néhány jelentős gazdasági tengely találkozásánál, illetve három nagy vallás elterjedési területének határán (katolikus, ortodox, iszlám – hiszen az iszlám vallás elterjedésének északi határa a Duna). Elhelyezkedése révén Románia képezi Európa kapuját a balkáni országok, a Közel-Kelet, Oroszország és a volt szovjet országok felé.

2.TE

Románia domborzata

1. Lecke	16	A domborzat általános jellemzői
Esettanulmány	16	A domborzati szelvények leolvasása és értelmezése
Esettanulmány	19	Földrengések Romániában. Hogyan viselkedjünk földrengések idején?
2. Lecke	22	Románia nagytájai: a Kárpátok Keleti-Kárpátok, Déli-Kárpátok, Nyugati-Kárpátok
3. Lecke	28	Románia nagytájai: az Erdélyi-medence
4. Lecke	30	Románia nagytájai: a külső-kárpáti dombságok és hátságok. Előkárpátok és Nyugati-dombság, Géta-hátság és Mehádiai-fennsík, Moldvai-hátság és Dobrudzsai-fennsík
5. Lecke	36	Románia nagytájai: alföldek. A Román-alföld és a Nyugati-alföld
6. Lecke	38	Románia nagytájai: a Duna-delta és a Fekete-tenger kontinentális talapzata
Gyakorlati alkalmazás	40	Saját lakókörnyezeted/településed/megyéd domborzata
Gyakorlati alkalmazás	41	A domborzat szerepe a területrendezésben
Gyakorlati alkalmazás	42	Veszélyes jelenségek és folyamatok a lakókörnyezetekben (földcsuszamlások, árkos erózió/torrensek), illetve ezek megelőzése, hatásaik csökkentése
Ismétlés és önértékelés	44	
Témazáró	45	

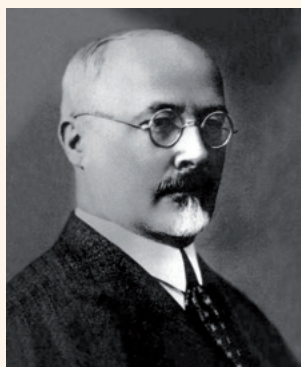
A domborzat általános jellemzői

TUDOM

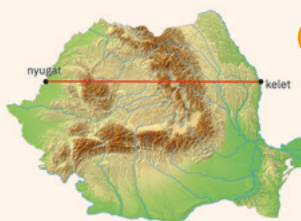
Emlékezz vissza, mit tanultál földrajzból a felszínformákról, domborzattípusokról és domborzati elemekről! Mire emlékszel a földkérget felépítő kőzetekkel, a földrengésekkel és azok jellemzőivel kapcsolatban (hipocentrum, epicentrum, rengéshullámok, magnitúdó, földrengés-erősség)?

TUDTAD?

Simion Mehedinți (1868 – 1962) a román földrajzi iskola atyjaként tisztelt tudós. Ő alapította az első földrajzi tanszéket a Bukaresti Egyetemen, és egyetemi tanárként ő tanította a következő generációk meghatározó földrajztudósait, olyan szakembereket, mint George Vâlsan, Vintilă Mihăilescu, Mihai David, Constantin

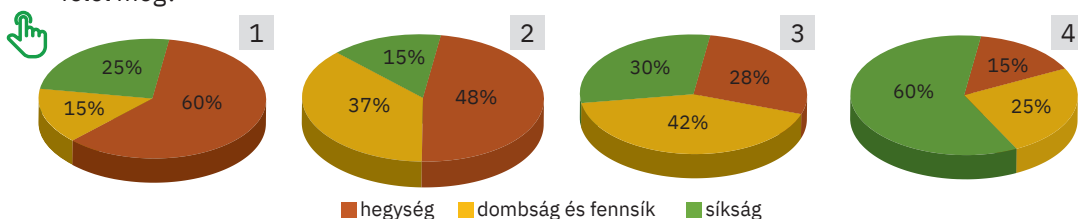
Brătescu. Simion Mehedinți írta Románia domborzatáról: „Románia földje a világ minden tartományánál szimmetrikusabb és arányosabb módon épül fel.”

Kritikai elemzés

Tanulmányozd Románia természetföldrajzi térképét a földrajzi atlaszban, és oldd meg a következő feladatokat!

- 1 Egészítsd ki az alábbi kijelentést a zárójelben található megfelelő kifejezéssel! Románia területét a felszínformák nagy (változatossága/egyhangúsága) jellemzi.
- 2 Az alábbi diagramok az ország fő felszínformáinak területi arányát jelenítik meg. Milyen számmal jelöltük azt a diagramot, mely a felszínformák Románián belüli helyes arányának felel meg?

- 3 Olvasd el figyelmesen az a és b szöveget, majd állapítsd meg, hogy melyik írja le a valóságnak megfelelően Románia domborzatának általános jellegét! Indokold meg a válaszodat!
 - a „Románia területének központi részén széles, lapos síkságokat találunk, melyeket számos helyen megszakítanak a dombsorok és fennsíkok. Ezt a belső területet magas falként zárja körbe a Kárpátok hegykoszorúja, ezek a magaslatok az országhatárig nyúlnak, helyenként át is lépik azt.”
 - b „Románia területének központi részén egy fennsíkot találunk, melynek medence-jelleget kölcsönöz az azt körülvevő kárpáti hegykoszorú. A hegyek külső peremén dombságok övezete következik, melyek fokozatosan alacsonyodva hátságokba mennek át, majd, az ellapuló hullámokhoz hasonlóan kiterjedt alföldekké simulnak.”

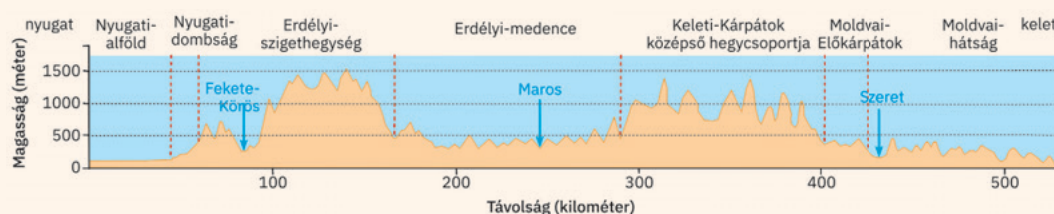
Esettanulmány: A domborzati szelvények leolvasása és értelmezése

A *domborzati szelvény* a domborzat megismerésének egy eszköze, mivel a magassági viszonyokat szemlélteti. Ennek a grafikai eszköznek a megértése érdekében, mely jelen esetben Románia domborzatának függőleges szelvényét mutatja be, a következő lépéseket kell követned:

- 1 Figyeld meg a függőleges tengelyt – ezen jelenik meg a felszínformák tengerszint feletti magassága. Ezután a vízszintes tengelyt, amin a szelvény két végpontja közötti távolságot jelzik. A két mennyiséget (magasság és távolság) az ábrázolás érdekében lekcinyítik (általában a magasság kicsinyítési aránya különbözik a távolságétól).
- 2 A két végén látható a szelvény vonalának

égtájak szerinti iránya, míg a szelvényen bizonyos információkat tüntetnek fel (magasságok, csúcsok, tájegységek, völgyek stb.).

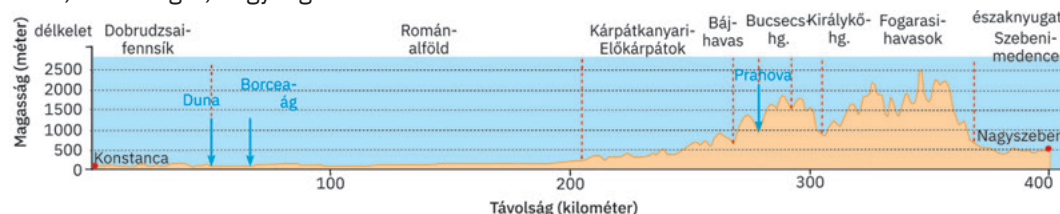
- Figyeld meg a szelvény végpontjait és állapítsd meg, milyen térbeli irányban húzódik a szelvény! A szaggatott vonalak a szelvény által átszelt tájegységeket választják el. Nevezd meg, melyek ezek!
- A nyilak a szelvény által metszett folyóvölgyeket jelölik. Nevezd meg ezeket a folyókat!
- Figyeld meg a magasság-tengelyt és kövesd az 1000 m-es magasság vonalát! Milyen tájegységek haladják meg ezt a magasságot? Írj le a füzetbe minden információt, amit sikerült leolvasnod a szelvényről!

Alkalmazom

Az alábbi szelvény a Fekete-tenger partjáról, Konstanca városától indul és egyenes vonalban átszeli az ország területét egészen Nagyszebenig, minden felszíninformát érint: síkságot, fennsíkot, dombságot, hegységet.

Bizonyára tudsz már értelmezni egy szelvényt! Válaszolj a következő kérdésekre!

- 1 Milyen irányt követ a szelvény? Hozzávetőleg milyen távolságra fekszik egymástól a két romániai város légvonalban?
- 2 Milyen tájegységeket (nagy-tájakat, középtájakat), folyóvölgyeket szel át a két város közötti szelvény?
- 3 Melyik a szelvény által átszelt legmagasabb hegység, egyben Románia legmagasabb hegysége? Keresd meg a földrajzi atlasz Románia természetföldrajzi térképén ennek a hegységnek a legmagasabb csúcsát! Milyen magas?

Megjegyzem

Románia domborzatának legfontosabb jellemzői:

- *változatos formakincs*: Románia területén találunk hegységeket, dombságokat, fennsíkokat és hátságokat, medencéket és széles völgyeket, illetve síkságokat és egy kiterjedt deltatorokolatot is. A tengerparton megjelennek a homokos és a szirtfalas partszakaszok;
- *a felszínformák arányossága*: a síkságok, dombságok és fennsíkok, illetve a hegységek közel hasonló nagyságú területet foglalnak el;
- *koncentrikus és szimmetrikus elrendeződés*: az ország középső részén találjuk a hegységeket, melyek egy kiterjedt, fennsíkszerű medencét zárnak közre, a hegyek körül koncentrikus övben dombságok, fennsíkok, hátságok következnek, majd ezeket síkságok határolják;
- *domborzattípusok változatossága*: Románia területén megtaláljuk a tektonikus, felhalmozódási, vulkáni, glaciális, karszt, folyóvízi, abráziós (tengerparti) stb. domborzattípust is;
- *közepes tengerszint feletti magasság*: az ország területének nagyjából fele 300 m alatti magasságú és csupán 1%-a emelkedik 2000 m fölé; a legalacsonyabb a 0 m-es szint (tengerpart), míg a legnagyobb a 2544 m-es magasság (Moldoveanu-csúcs, Fogarasi-havasok).

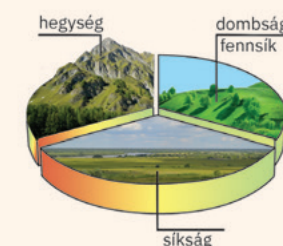

Felfedezem

- A Románia domborzatának mai képe a földkéreg több száz millió éves felszínfejlődésének eredménye, melyben mind a Föld belső erői, mind a külső erők részt vettek.
- 1 Tanulmányozd a mellékelt térképet, majd magyarázd meg a következő kijelentést: *A domborzati formák változatossága szorosan összefügg a kialakulásuk különböző körülményeivel!*
 - 2 A kőzetrétegek gyűrődése révén kialakult tájegységek kora jelentősen eltér. Tanulmányozd a mellékelt térképet és Románia természetföldrajzi térképét, majd egészítsétek ki a következő kijelentéseket a megfelelő információkkal!
 - a A legrégebbi, gyúrt szerkezetű tájegység Dobruzsza központi részén található, neve ...-fennsík.

A felszínformák arányos és koncentrikus területi eloszlása

1. fennsík jellegű medence
2. kárpáti hegykoszorú
3. dombság és fennsík
4. síkság

Románia domborzat-alkító folyamatai (általánosító, egyszerűsített ábrázolás)

JELMAGYARÁZAT
Különböző folyamatok által alakított domborzat: földkéreg gyűrődése (A), vulkáni tevékenység (B) különböző alapközetekre lerakódott hordalék/üledék (C)